

Лорен Б. Дејвис

ЛЕК ЗА ПАЦОВЕ

Првог пацова сам видела одмах поред места на коме смо држали храну за пилиће. Било је то недељу дана пре него што је Џон употребио своје песнице на мени. Стајала сам напољу поред врећа и осетила како ме неко посматра. Длаке су ми се наострешиле и на местима на којима нисам ни знала да има длака. Спустила сам металну кофу коју сам користила за разбацивање хране и узела лопату која је била прислоњена на зид шупе. Никада нисмо имали никаквих проблема. Пошто смо живели тако далеко од града криминалци као да нису имали храбрости да довуку своје задњице чак овамо горе до нас, али увек је постојао онај први пут. Окренула сам се, кад ето ти њега, седи на својој гузи као неки мали пацов-пас и шени да добије коју мрву, онамо на крову шупе. Није ни мрднуо брком, потпуно самоуверен. Једноставно је гледао у мене, држао предње шапице положене на трбуху, очију светлих као црно стакло.

„А шта ти тражиш тамо горе?“, рекла сам, а пацов наравно није ништа одговорио.

„Да ти случајно није пало на памет да можеш да уђеш унутра и поједеш сву ту добру храну.“ Пацов ме је и даље гледао, право у мене и то одлучно.

„Имамо овде великог старог мачора. Ишчачкаће своје зубе твојим кошчицама, пријатељу мој.“ Ако би могло да се каже да пацови могу да се самозадовољно смешкају, онда је он управо то радио.

Сад, већина људи заиста мрзи пацове. Ја не. Ја не мрзим ништа што има везе са животињским царством. Не змије, не паукове, не којоте, не мишара. То је крв Оцибвеја, народа по мајчиној страни. Моја бака је знала да ми каже, сањаш пацова, сањаш о некој болести, можда некој гадној, убрзо ће се појавити. Бака је обично била у праву када се радило о оваквим стварима. Високо сам ценила предсказања, симболе и знакове. Све се ту налази само ако знате шта тражите. И зато сам посматрала тог пацова, у њему препознала створење које је дошло да ми нешто каже.

„Имаш неке вести за мене, пацолики човече? Ако имаш, боље да ми кажеш. Не могу да чекам читав дан.” Пацов се чистио иза ушију. Затим се окренуо и истурио свој ћелави реп право у ваздух и нестао одлазећи ка другом крају крова на шупи. Покушала сам да одем иза угла да видим куда то иде, брзином коју је допуштала моја крупноћа, али кад сам тамо погледала од њега није било ни трага.

Ништа нисам рекла Џону о том пацову, јер сам знала да би само мене окривио. Рекао би како кућу не одржавам довољно чистом, што је обична лаж, али чињенице никада нису много значиле Џону када би га спопао бес. Узела сам два стара бурета за нафту која је ту негде Џон држао и у њих ставила џакове с храном, ставила преко њих старе даске и притиснула камењем.

Када се Џон те вечери вратио кући био је још горе расположен него претходне вечери. Већ неко време његово расположење бивало је све горе и горе. Залупио је врата с мрежом против комараца тако снажно да сам помислила да ће се дрвени рам распасти.

„Нел!”, дрекнуо је. „Ова кућа личи на прави свињац! Шта ког врага радиш по читав дан?”

Није имало никакве сврхе одговарати му. Једноставно је тражио свађу. „Хајде овамо да вечераш, Џоне”.

Сео је за кухињски сто, а његове прљаве радне чизме остављале су трагове по мом чистом поду. Смрдео је на зној, јер је радио у фабрици по овој врућини. Наравно да му није ни на памет пало да се опере пре ручка. Нисам се усуђивала ништа да кажем. Обома сам сервирала храну и ставила тањире на сто.

„Пошто си већ тако дебела”, рекао је Џон, „не бих рекао да ћеш да поједеш све то. Скини пола, Нел. Треба доврага да смршаш мало.”

Само сам га погледала.

„Стварно тако мислим. Ти ћеш постати велика и крупна скво. Скоро да ми је мука да те гледам.”

Јесам крупна жена, не поричем. Нисам одувек била оволика, мада никада нисам била ни ситна. Тек пошто је Џон млађи умро, ја сам почела да се дебљам. Као да ништа друго нисам ни хтела сем што сам покушавала да испуним празнину коју је његова смрт оставила. Пре-

минуо је у сну, тих као лист што пада у мраку, а није имао ни годину дана. Али сам нашла начина да гурам даље, а да при том не постанем подла, да се не супротставим снази живота. А то је више него што бих могла рећи за његовог оца. Изгубили смо бебу пре више од три године, а Џон то никада није преболео.

То и пропадање фарме.

Џон је рекао да је разлог што је пропала фарма, због чега сви усеви увену и поједу га различите врсте створења што гамижу, био тај што је земља затрована. Казао је да је отров потицао из рудника који су почели да ископавају велике ране на бочовима Велике Планине. Сад, шта ја знам. Можда јесте, а можда и није. Није да Џон није вредно радио, он једноставно није имао одлике које је имао његов отац. Све се једноставно претварало у трулеж чим би се он приближио. То је у њему стварало горчину.

Најгоре је било прошлог месеца, кад нисмо могли да отплатимо рату. То му је повредило понос, суоченом с избором да оде тамо у Рикетсову фабрику и моли да му дају посао или да преда банци земљу на којој је његова породица живела генерацијама. Тешко то пада мушкарцу, наравно да је тешко. Године с премало пара и превише вискија и мали град у коме човек никада не може да оде даље од угледа који има. Џон је волео свој виски све више и више. А ја, ја такве ствари нисам ни дотицала. Моја мајка и бака, обе су у мене усадиле да се не може ићи духовним стазама с боцом у руци. То можда могу белци, али не и Индијанци.

Зато сам ја покушавала да схватим. Жене су такве, тако ја мислим, то је лек који носимо у себи. Покупати схватити човека и остати нежна. Али то не значи да ту нема озледа, дубоко у сржи.

Погледала сам преко стола и угледала презир на његовом лицу. Згробала сам половину хране са свог тањира, али то уопште није било битно. И онако сам била изгубила апетит.

Те ноћи сам сањала пацова. Седео је на крову као некакав ветроказ. Био је окренут ка истоку, а нос му је њушкао сваки дашак ветра који би наишао.

Три дана касније прала сам судове, с рукама у топлој сапуњавој води. Волим да перем судове; то је као медитирање, само гледам кроз прозор на башту иза куће. Те године сам засадила поточарке, јер волим њихов љуткаст укус, а тако лепо изгледају. Добро су ми родила *џири најближа рођака*: кукуруз, пасуљ и бундева, плус парадајз, тиквице, шаргарепа и томе слично, ограђени невенем који одбија инсекте. Башта ми иде од руке, мада се ја тиме не хвалим, јер Џона нервира то како ствари као да оживљавају под мојим прстима.

И, тако, ето мене како гледам кроз прозор и сањам на јави о стварима о којима сања на јави жена кад муж више неће ни да је дотакне,

кад схватим да је на прозору лице које гледа право у мене. Лице пацова. Ето тог несрећника, једноставно седи на прозорској дасци и нетремице гледа у мене. Крзно му је потпуно чисто и сјајно браон боје, а има и бели трбух и мале розикасте уши. Подигне и стави једну своју шапицу на стакло. Ја ставим свој прст на стакло с моје стране. Он се не помера и тако нас двоје стојимо негде око минут, као неко ко је дошао у посету затворенику у затвору, мада је тешко разлучити ко је ко. Скоро сам била решила да отворим прозор и да га пустим да уђе; скоро да сам била заволела тог момка.

Напољу на топлом камењу иза куће био је Оскар, наш мачор, и врхунски ловац мишева. Извио се и направио онај облик који само мачке могу, сав претворен у мишић у облику перече.

„Боље би ти било да нестанеш, пријатељу”, рекла сам пацову. Пацов ме је само погледао и ставио обе шапице на стакло. Купнула сам на стакло покушавајући да га уплашим. Оскар је често умео да скочи на прозорску даску тако да сам могла да отворим прозор да га пустим да уђе, а нисам хтела да видим како се тај мали момак прождире. „Бриши! Бриши!”, сиктала сам покушавајући да не скренем Оскару пажњу. Доцкан. Оскар је већ хватао залет, спреман да заскочи на пацова. Зажмурила сам.

Следеће што сам чула било је Оскарево мијаукање којим је тражио да га пустим унутра. Отворила сам очи, верујући да се пацов брзо сјурио оданде. На једном крају прозорске даске био је Оскар, како сам и очекивала, али на другом крају, ни тридесетак сантиметара даље, био је пацов. Спокојан као и добро ухрањени мачор, очију право упртих у мене. Оскар није чак ни приметио. Отворила сам прозор да пустим Оскара унутра, питајући се да ли је и пацов планирао да и сам ускочи, али он је остао где је и био. Оскар се сручио унутра и закахио чашу која је била остављена да се цеди на дасци. Брзо сам је дограбила пре него што падне на под. Када сам се окренула, пацова више није било. Одмахнула сам главом и погледала у Оскара.

„Па, леп си ми ти ловац, длакава лопто.” Оскар ме је погледао с оном истом потпуном незаинтересованошћу какву увек и показује, сем ако се не ради о рибљим изнутрицама.

Те вечери, Џон је бацио свој тањир с храном мени преко главе. Разбио се у стотину комадића. Рекао је да су крменадле изгореле, што је била чиста глупост. Гурнуо ме је на радну површину и крпом за прање судова ми замрљао лице. Рекао ми је да све то почистим и да му нешто пристојно спремим да поједе. А таман када сам све то почистила и припремила му свеже крменадле, плачући за све то време, он као да је пао у несвест седећи у удобној фотели испред телевизора с боцом *Џек Данијелса* у руци. Прекрила сам га ћебетом и тамо га оставила.

Те ноћи сам сањала како гомила пацова просто врви испод нашег кревета док су им репови свезани у чворове.

Ујутро сам имала велику љубичасту модрицу на куку тамо где сам ударила о радну површину. Имала сам и пет малих издвојених модрица боје облака на мишици. Док сам припремала кафу и јаја с Џоном нисам уопште разговарала, а он ми је пришао отпозади и, видевши модрице, пољубио сваку од њих рекавши да му је жао. Од његових влажних уста осетила сам велику пријатност на мојој сасушеној кожи.

„Извини драга, извини”, стално је мрмљао. Могла бих се заклети да је пустио и једну сузу.

Џон је згодан човек. Када сам га први пут угледала, када је дошао да купи димљену рибу код мог ујака Џоа, а ја сам тада имала само осамнаест година, сва сам се изгубила. Овај крупни стари каубој у тесним фармеркама био је права прилика за мене. Био је исти Клинт Иствуд. Тетка Бети је рекла да сам луда ако одем и удам се за некаквог тамо белца. Нисмо знали ништа о његовој породици, нисмо знали какву врсту прошлости вуче за собом. Али мене није ни било брига. Очи су ми биле усредсређене на округлу малу гузу белца у фармеркама марке Ливај.

„Понекад се питам зашто ме трпиш”, рекао је љуљускајући моје лице својим жуљевитим рукама. Поновио је да му је жао и загрлио ме тамо на сред кухиње. Опростила сам му. Наравно да јесам.

Два дана касније седела сам у кухињи и пила кафу с мојом пријатељицом Џоел кад сам јој погледала преко рамена на врх фрижидера и шта тамо видим него мога другара пацова како ме гледа седећи између тегле у облику дебелог кувара с колачићима и празних посуда за прављење леда.

„Тако ми свега. Џоел, окрени се полако и погледај на врх фрижидера.”

„Шта?” рекла је.

„Онамо горе, погледај! Види оног проклетог пацова!”

„Пацов”, вриснула је она. „Какав пацов?”

„Онамо, баш тамо – погледај га!”

„О чему ти то причаш? Не видим ја никаквог пацова.”

„Не видиш га. Ено онамо. Оног пацова?” Пацов је седео на задњим ногама, плуцкао у шапице и детаљно се чистио.

„Где то гледаш?”

„Онамо, до ђавола! Пере уши!” Показивала сам сва распамећена.

„Не знам ја шта ти пушиш, али ја не видим никаквог пацова на фрижидеру. Плашиш ме.”

Сад су тамо била два. Нешто ми је привукло поглед. Бацила сам поглед тамо крај судопере, а тамо је био још један.

„Не видиш ништа необично у овој кухињи?” питала сам.

„У овој кухињи само си ти чудна.”

Пошто је Џоел отишла позвала сам резерват. Позвала сам тетку Бети.

„Имам проблем с пацовима”, рекла сам јој.

„Имаш пацове”, рекла је тетка Бети, практична каква је увек и била, „мораш да изађеш на поље на коме живе и да им објасниш да немаш довољно вишка за све, али да ћеш покушати да им оставиш мало од онога што можеш да издвојиш уколико пристану да не дирају твоје залихе.”

„Није то та врста пацова”, рекла сам.

„Добро, онда које су врсте?”

„Оне врсте коју само ја видим. Почела сам и да их сањам.”

„Ох. Та врста пацова.” Застала је. „Позваћу ја тебе.”

Знала сам да ће мало да се помоли и замоли своје духове да јој кажу шта се то дешава у мојој кући. Нисам ја толико добра у тим конкретним стварима као она. Попила сам још две шоље чаја чекајући да зазвони телефон.

„Имаш проблеме у својој кући, је ли?”, рекла је. „Имаш брачних проблема.”

„Јесте, знам.”

„Он око себе има неке лоше ствари. Врло мрачне ствари.”

Ништа нисам рекла. Сетила сам се израза на његовом лицу када је потегао тањиром.

„У њему се склупчао бес. Мораш да водиш рачуна. Знаш шта хоћу да кажем?”

„А шта треба да радим?”

„А зашто ме то уопште питаш? Хоћеш ли ме послушати? Хоћеш ли се вратити кући? Хоћеш ли оставити тог белца?”

Нисам одговорила.

„Ух-хух”, рекла је тетка Бети. „Тако сам и мислила. Добро. Сад, слушај што ћу да ти кажем. Животиње не траће своје драгоцене време сем ако се не ради о нечем озбиљном. Чујеш ли ти мене?”

„Чујем.”

„Мораш да их слушаш. Имаш гадну болест која ти се увлачи у кућу. Мораш да рапчистиш ствари. Не знам да ли је све то забраздило, али мораш добро да одимиш кућу. Имаш ли пачију траву? Имаш ли жалфије?”

„Имам.”

„Па онда, искористи их. Добро надими кућу, надими свој кревет поштено. Стави преко кревета црвено ћебе.”

„Добро.”

„Онда иди и набави ове биљке па их скувај. Попиј тај чај.” Навела је неко лековито и друго биље.

„Само нешто, Нел. Нешто морам да те питам. Да ли те он удара?”

„Не. Не баш.”

„Шта ти то ког ђавола значи 'не баш'! Ил те бије, ил те не бије! Боље се ти припреми. Његов гнев ће сам да се излије на тебе. Учинићу оно што могу, али не знам. Требало би да дођеш кући на неко време.”

„Не могу. Волим га, тетка.”

„Љубав! Фуј! Треба да се вратиш на старо! Допусти да ти тетке пронађу једног доброг црвенокошца. Буди ту где можемо да те држимо на оку! Ви млади! Сви сте исти!” Наставила је тако неко време, само што ја нисам много слушала. Знала сам то све напамет. А осим тога, имала сам пуне руке посла посматрајући пацове како трче тамо-амо из спаваће собе у кухињу.

„Нел? Слушаш ли ти мене?”

„Слушам, тетка.”

„У реду, и још једна ствар на крају. Таква каква си већ дебела у последње време, ти нећеш бити у стању да му умакнеш ако насрне на тебе. Понуди дувана тим пацовима и тражи им да ти дају прамичак њихових длака. То уплети себи у косу. Од тога ћеш постати окретна као што су они. Пружиће ти се прилика ако ти устреба.”

„За то још нисам чула.”

„Сад, овај, није то баш строго узев наше, а? То је однекуд из Африке. То сам научила од оне болничарке црнкиње која са мном ради на порођајима. Понекад измењујемо знање. Није битно. Све је то иста медицина. Само ти то употреби, чујеш ли? Пацови духа или они од крви и меса, даће ти они све што ти треба. Зато су ту, да помажу.”

„Да, тетка.”

Обећала сам јој да ћу је позвати наредног дана и натерала је да ми обећа да неће ништа рећи мами, нити мојој браћи, јер чему би то користило? Знала сам како се оговарање шири кроз резерват. Очас посла би сви знали шта се дешава у мојој кући. Што можда и није била тако лоша ствар. То би навело неке старце да испуше који дуван за мене. Само да мој брат Џими не сазна. Дошао би овамо са жељом да шутне белца у задњицу.

Изашла сам напоље и понудила мој дуван, а на прозорској дасци сам нашла прамен длака. Уплела сам га себи у косу. Набрала сам лековито биље. Попила чај. Одимила сам кућу. Пребацила црвено ћебе преко кревета.

Следећи дан била је недеља и знала сам да ће Џон остати до касно ван куће те ноћи пијанчећи са својим другарима. То се свакако могло завршити. Можда ће једноставно доћи кући и обезнани се. Можда ће доћи кући зловољан. Спавала сам с једним отвореним оком, ушушкана под заштитом ћебета. Нисам видела никакве пацове, али нисам знала да ли је то био добар или лош знак. Пацови беже с брода који тоне или из куће којој предстоји пожар.

Чула сам како се камион заноси по шљунку негде око три изјутра. Био је пијан као каубој после дугог гоњења стоке по сушном времену. Ушао је у кухињу трескајући наоколо, спотичући се, псујући кад би огребао гњат или звекнуо о нешто лактовима. Чула сам га како пиша у купатилу, а онда га чула како иде ходником. Неколико минута је стајао у вратима, клатећи се. Знала сам да не може да види да су ми очи отворене, пошто је у соби био мрак, а ја их свакако нећу затворити, пошто нисам знала шта може да се догоди. Хођајући рапчепљено направио је неколико корака према кревету, покушавајући да одржи равнотежу да би се најзад срушио преко мене као оборено борово стабло. Претурила сам га и оставила да хрче лежећи на црвеном ћебету. Човече, како је само заударо. На виски и дим и пиво и, због тога ми је срце препукло, на неку жену, али не на мене.

Устала сам и отишла у дневну собу и заспала плачући, сањала пацове на речним сплавовима и пацове у канализацији и пацове ухваћене у клопке.

Следећег јутра сам се пробудила на звук Џоновог повраћања. Отишла сам да му спреим мало кафе и сок од наранџе, сматрајући да би то било једино што његов стомак може да прихвати. Пружила сам руку у креденац да извадим његову омиљену шољу, ону велику на чијој страни је била слика дивљег коња како ћипа. Седећи у њој, држећи се за ивицу својим шапицама, био је пацов.

„Добро јутро, мали пријатељу”, рекла сам. Пацов је поскочио и стао поред лончета за кафу. Отворила сам фрижидер да извадим сок од наранџе. Један пацов је седео на наслаганим пшнитовима сира. Није ни мрднуо кад сам дохватила сок. Питала сам се да ли је научио да упади светло кад су врата фрижидера затворена.

Чула сам Џона иза себе па сам се окренула. Још увек је имао ципеле на ногама, фармерке, само није било кошуље и верујем да се исповраћао у њу. Чак и онако бесна на њега колико сам била, осетила сам жигање у стомаку кад сам му угледала онако голе груди, све сами мишићи и жиле, раван стомак с бледо златкастим длакама доле све до почетка фармерки. На врху главе му је седео пацов, чупкајући му косу својим дугим, шиљатим зубима.

„Човече. Разбија ме глава.” Очи су му биле закрвављене и жућкасте, као два јајета с разливеним жуманцетом преливена кечапом.

„Тако ти и треба.” Желела сам да га боли. Пружила сам му кафу. Пацов с његове главе је скочио и нестао одјуривши у дневну собу.

„Нисам расположен, Нел.”

„Ја бих рекла да си био расположен синоћ.” Стајала сам с рукама на куковима. Могла сам да осетим како озледа почиње да се претвара у оправдан бес. Знала сам да је требало да ћутим, али била сам и сувише бесна, сувише повређена.

„Мани то.” Глас му је био груб и опасан.

„Нећу да манем. Баздио си на проклети куплерај када си се синоћ вратио. Копиле једно. Хоћу да знам с којом си то био!” Крајичком ока могла сам да видим усплахиреност крзна пацова, како брзо нестају испод намештаја, кроз прозор, како јурцају око довратка и излазе из собе.

Треснуо је шољу на сто, а кафа је плуснула преко ивице. Шаке су му се склупчале у песнице. Нагнуо се ка мени.

„Па можеш да се кладиш у твоје дебело дупе да је то била нека испод сто кила.”

Сузе су ми наврле у очи и лице ми се зацрвенело.

„Погледај се, мислиш ли да би те и један мушкарац пожелео? Прелетао је подругљивим погледом уздуж и попреко мог тела. Некада си била згодна жена, а сада си најобичнија врећа пуна масти.”

„Добра сам ти жена, Џоне Мекбрајде. Шта ја ту могу што сам се угојила.”

„Шта до врага хоћеш тиме да кажеш шта ту можеш? Нисам ја тај који те кљука! Да мрднеш мало том отромбољеном задњицом и мало порадиш по кући, можда би изгубила нешто од тога, можда бих те опет пожелео!”

„Ја овде све сама радим! Не проводиш довољно времена код куће да би ишта урадио.”

„Хоћеш да кажеш да сам ја крив што си постала тако одвратна. Мене кривиш, је ли, кучко?”

Направио је два корака ка мени, а ја сам узмицала док се нисам нашла ослоњена на радну површину.

„Не кривим ја тебе, али до врага Џоне, нисам ја та која је овде проблем – ти си тај!” Нисам могла да се зауставим. „Излазиш и курваш се наоколо, стално мрзовољан и пијан – то више нећу да подносим, јел’ разумеш?”

Нисам чак ни видела кад је стигао ударац.

Чак ни са амајлијом од крзна пацова уплетеном у моју косу нисам успела да избегнем ни први ни други ударац, ни онај који је стигао после. Онда сам изгубила рачуницу. Кидисао ми је на лице, јер то би било место где би се озледе највише виделе. Доказ да је постојало неко мало место на свету на коме је он могао да има ефекта. Мој нос. Моје усне. Моји образи.

Срушила сам се, девојка моје величине... овај, треснула сам и остала тамо доле. Могла сам да му видим ципеле у блесцима покрета, у црвеној измаглици.

Мислим да ме је све ово месо спасло да не прођем горе него што сам прошла, а то је и те како било лоше. Али ја сам била сва склупчана дубоко доле у мом трбуху и мада су његове руке оставиле модрице, нису ми поломиле кости. Није болело. Стално сам мислила како би

морало више да боли, ја сам само осећала свуд неку умртвљеност, велике мрље смрзнутих места која су искакала под његовим леденим песницама и ногама.

„Цоне, Цоне...”, стално сам понављала кроз шапат. Моје срце се обраћало њему, желећи да ме он чује, да ме види, да престане. *Ломии ме, мислила сам, ломии ме на комаге.* А онда се све наједном смирило.

Могла сам да чујем испрекидано дисање, велике дахтаје влажног јецања ваздуха. Мислила сам да сам то ја, али моје запомагање је било испод тог звука испумпаних груди. Склонила сам руке с лица и у том тренутку зачула теткин глас, чврст ако челик и раван.

„Удаљи се, Цоне Мекбрајде. Удаљи се, одмах.”

Погледала сам у свог мужа. Стајао је изнад мене, а лице му је било скроз изобличено, искривљено. Сузе су му текле низ образе. Стомак му се надимао. Гледао је доле на мене као да није имао појма како сам ја то доле пала. Подигао је своје окрвављене песнице пред своје очи и почео да арлауче као побеснели пас. Ударао се у лице, прво десном руком, а онда левом, из све снаге.

„Копиле!”, викао је. „Копиле!”

„Прекини с тиме! Одмах да си престао! Чујеш ли ти мене!” Тетка Бети је стајала на вратима иза Цона. Испуњавала је тај простор својом четвртастом громадом. Њена дуга седа плетеница била је украшена каури шкољкама. Била је одевена за озбиљан церемонијални рад. Траке у бојама њеног духа биле су свуд по њеној сукњи и блузи. Лекарска кожна торбица. У левој руци је држала лепезу од крила сокола, а у десној корпицу од пачије траве у којој су били њена лула, дуван, и остале ствари које су само њој биле знане.

Цон се са обе своје песнице поштено ударао по лицу.

Тетка Бети је спустила своју корпу на земљу и пришла му од позади. Замахнула је и ударила га по потиљку.

„Немој да ми ту изиграваш већег магарца него што јеси. Доста је било ударања за један дан, а?” Гледала га је нетремице док се он окретао. Подигла је своје соколово крило и лепетала с њим око његове главе. Цон је испустио некакав пригушен крик, прибио руку на уста и прогурао се поред ње кроз врата. Чула сам звуке повраћања.

„Баш добро. Поврати све то што је лоше”, рекла је тетка Бети, прилазећи ми. „Ходи малена, да видимо у каквом си стању.” Савила се и помогла ми дижући ме да станем на ноге. Једва сам се држала. На мојој хаљини било је мрља од крви која ми је цурила из носа.

„Изгледа да сам овамо стигла на време. Преживећеш. Још јутрос сам ја то нањушила. Било је време да те посетим. Наговорила сам Ци-мија да ме камионом овде успут остави. Нисам мислила да би било паметно да овога пута и он дође у посету.” Прислонила ме је уз радну површину и пустила да потече добра хладна вода. Наквасила је крпу за

брисање посуђа и ставила ми је у руку. „Притисни то на лице. Треба ти леда.” Одгегала се до фрижидера.

Почела сам да плачем, а слане сузе пекле су ми испуцале усне. Гуме камионета зашкрипале су када је Џон склизнуо с прилазног пута и скренуо на друм.

„Немој да дангубиш плачући, девојко.” Умотала је лед у пластичну кесицу. „Ево, употреби ово. Сад нам треба шоља чаја. Неће се он вратити неко време. Могу да гарантујем. Седни”, наредила је.

Учинила сам како ми је било речено, а она је петљала по мојој кухињи и припремила чај. Завукла је руку у своју корпу и оданде извукла кожно торбицу и из ње узела мало лековитог биља па ставила у чајник.

„Ово ће да помогне ранама и оним споља и оним изнутра.”

У том тренутку нисам ништа осећала сем што ми је било драго да је тетка Бети ту, срећна што неко други може да држи ствари под контролом. Осећала сам се млитаво као новорођенче, а исто толико и нага. Пиле смо чај. Држала сам лед на оку које је натицало. Тетка Бети ме је држала за руку.

Доцније, опет је завукла руку у корпу.

„Ово сам ти донела”, рекла је и ставила кутију отрова за пацове на радну површину. „Имаш проблем са штеточинама.”

„Отров?”, знала сам да тетка Бети никада не би тако нешто предложила, то би било против њеног природног уважавања које је гајила према сродним бићима, било да се радило о пацовима духа или оним од костију и крзна.

„То ми није потребно”, рекла сам, а груди су ми биле напете као добош.

„Мислим да јесте. Имаш ту врсту пацова, мораш да их се ратосиљаш. Пацов белца изискује мере белца. Ово овде је отров белца.”

„Ма ти се шалиш. Сишла си с ума!”

„Нисам, и боље би ти било да поштујеш старије! Нисам сишла с ума, него боље ти да почнеш свој да користиш. Не говорим ја да треба икога отровати, а не и да неки људи то не заслужују.” Фркнула је с презиром. „Али сам нешто размишљала о томе. Дух пацова је решио да се овде појави, а не на неком другом месту. А није дух медведа или вука или змије.”

„Плашиш ме, тетка, а за данас сам већ доста наплашена.”

„Па, нека ово буде последњи дан који те је преплашио. Пресвукла си ту кожу страха а можда ћеш пресвући и ту дебелу кожу. Ох, немој тако да ме гледаш, па знаш да је тако. Крупна жена је нешто фино, али не на начин на који си ти кренула. Не можеш да подигнеш још једну бебу покушавајући да је набијеш себи кроз уста. Није ти у природи да будеш толика колика си, немаш кости за то, не као ја.” Потапшала се

по стомаку и закикотала. „Али то ће се све разрешити само од себе кад ти почнеш да водиш рачуна о себи, а за сада, то значи ратосиљати се овог великог маторог пацова.”

„Није имао лоше намере. Видела си колико му је било жао. То је притисак. Прошли смо кроз тешка времена.”

„Која гомила говнарија! Времена су увек тешка. Није то никакав изговор за то што тај човек ради. Мора он да научи нешто.”

„Не могу да га оставим.”

„Можеш и хоћеш. Можда он може да прође са својом причом код неке мале блентаве белкиње, али ни једна Индијанка неће то да трпи.” Нагнула се ка мени и узела обе моје шаке у своје, погледала у моје изубијано лице.

„Мислиш ли да ће он престати ако га не натераш да престане? Зар не мислиш да само може да буде још горе? Зар не гледаш Оприн програм?”

Ништа нисам рекла.

„Нели. Одговори ми. Да ли мислиш да ће се ишта поправити уколико он не схвати да је отишао предалеко, тачно схвати шта ће га то коштати? Гледај ми у очи па ми то кажи.”

Била је у праву. Знала сам да је у праву и то ми се утиснуло у срце како бих то схватила.

„Знам.”

„Па онда.”

„Али, тетка, ја...”

„Немој чак ни да покушаш да ми кажеш како волиш тог човека! Човека у кога си се ти заљубила више нема. Не знам да ли ће се он вратити или неће, али ово с чиме ти живиш у овој кући у овом тренутку, тако ми свега, није човек који се може волети. То је једно зло, скроз склупчано у себе.” Учинила сам некакав покрет у знак протеста. „Не прекидај ме. Понекад поставиш отров за пацове и они као да се ради о некој магији сви нестану. Изгледа као да знају да ту више није сигурно за њих.” Погледала ме је, а очи су јој севале као звезде између бора. „Схваташ?”

И јесам.

Остала је читаво поподне и пре него што је пао мрак добро је одимила кућу. А онда је позвала Џимија да дође да је повезе. Чекала је напољу на крају прилазног пута како он не би ушао унутра и мене видео. Џими би вероватно могао да оде и до града са својом пушком да потражи Џона, а нико није желео такву невољу.

Џон те ноћи није дошао кући, а нисам га ни очекивала, јер тетка Бети ми је то тако некако и рекла. Ипак, ја сам лежала у кревету и читаве ноћи се напрезала не би ли чула звук његових гума по шљунку. Пред зору сам коначно заспала, толико уморна да бих размишљала о мукама и боловима и нисам ни о чему сањала.

Наредног дана сам постила. Поново сам одимила кућу. Око врата ставила сам дуванкесу од коже с каменом у кога је ударио гром који ми је дала тетка Бети. Она је ископала округли црвени камен између коре нова дрвета у које је ударио гром прошлог пролећа. Он је представљао моћну заштиту. На себи сам имала своју хаљину од трака. Зелене траке, беле траке, црне траке и роза боје. То је био мој ритуал.

Припремила сам храну, онако баш како треба. Све што је Џон волео. Печено пиле. Ситан пасуљ. Кромпир пире. Салата од шаргарепе са сувим грожђем.

Чула сам камион у дворишту мало пре шест. Дубоко сам удахнула. Загладила сам косу. Очитала молитву. Чула сам како се затварају врата с мрежом против комараца и Џон је био у кухињи. Стајао је на вратима с букетом ружа у руци. На себи је имао кошуљу коју сам прошлог Божића поклонила његовом брату Филипу, тако да сам знала где је провео ноћ. Коса му је била уредно очешљана. Личио је на неког школарца који се појавио на мојим вратима да ме изведе на састанак.

„Исусе, Нели, извини. Остатак живота ћу провести настојећи да ти надокнадим, кунем ти се.” Тргао се кад ме је погледао. Лево око ми је било натечено и црно, усне су ми биле натечене, на образу ми је била велика модрица. Грозно сам изгледала. Није поменуо моју одећу, мада сам на себи имала оно што је он називао „скво опрема”.

„Хајде, драга. Једноставно, мораш да ми опростиш. То се више никада неће поновити, стварно, овога ми крста. Ево ти, драга.” Испружио је цвеће. Узела сам га, али ништа нисам рекла. Ставила сам га у судоперу. Пришао ми је одпозади како би ме загрлио. Устукнула сам кад је стиснуо моја озлеђена ребра.

„Немој”, рекла сам.

У реду, у реду. Извини. Подигао је руке у вис као да сам уперила пушку у њега па је узмицао. „Исусе, заиста ми је жао, бебице моја. Не знам шта ме је било спопало. Знаш колико те волим.”

„Спремила сам ти храну. Печено пиле. Твоје омиљене ствари”, рекла сам.

„Ох, медена, па ти си једноставно најбоља. Знао сам да ћеш се одљутити.” Загрлио ме је и овога пута сам му допустила. Његове руке су биле тако пријатне. За тренутак сам се осећала врло безбедном. А онда сам га одгурнула.

„Седни.”

Џон је пребацио своју дугачку ногу преко наслона хромиране столице и сео с кезом на лицу. Отворила сам пећницу и извадила тањир који сам тамо ставила да се греје. А онда сам се вратила и ослонила на радну површину у кухињи, одмах поред отворене кутије отрова за пацове. Узео је виљушку и нож.

„А где је твој?”, рекао је.

„Ја нећу да једем. Ово овде је специјално јело. Само за тебе, разумеш?”

„Нећу сам да једем, шећеру.”

„Али ја хоћу да ти једеш.”

Изгледао је збуњен. Погледао је у свој тањир. Поново је погледао у мене, а онда му је поглед склизнуо на кутију с отровом. Боја као да се исцедила с његовог лица.

„Не”, рекао је.

„А зашто не?”, рекла сам. „Видиш, једноставно ми више није до тога стало.” Кренула сам ка столу, наднела се над тањир окрзнувши мојим тешким дојкама његово раме. Узела сам му виљушку из руке и утрпала у уста гомилу кромпир-пиреа. Сажвакала сам и прогутала. Посматрао ме је. Понудила сам му виљушку.

„Хајде”, рекла сам.

„Нећу. Поједи мало пилетине.”

Одсекла сам парче пилетине и појела. „Њам, њам. Баш сам добра куварица. Да господине. А то је нешто што ће ти недостајати.”

Одгурнуо је своју столицу од стола и устао.

„О чему ти то причаш?”

„Одлазим кући, Цоне. Остављам те.” У том тренутку сам то осетила. Знала сам да ми је срце препукло.

„Нигде ти нећеш да идеш.” Боја му је јурнула у лице, очи постале мрачне и замућене.

„Да, хоћу. И Цоне Мекбрајде, ти ћеш ми допустити да изађем кроз ова врата и отићи ћу тамо до места на коме си ме пронашао. А знаш ли због чега?” Вратила сам се натраг до радне површине и стала близу отрова. „Јер ако то не учиниш, никада нећеш појести ни један оброк у овој кући, а да се не приупиташ. Више никада нећеш моћи добро да спаваш.”

„Кучко!”, рекао је, а ваздух је из њега сукнуо као да је задобио ударац. Кренуо је ка мени.

Остала сам на свом месту, исправила сам се и испрсила, постала свесна себе и својих духова. „Да ли је то оно што желиш да радиш када будеш ишао да сусретнеш свога творца, Цоне?”

Чуо ме је. Посматрала сам како се лице мога мужа дроби. Срушио се на столицу и ставио главу у шаке.

„Не остављај ме. Молим те. Немој да одеш.”

Отишла сам у спаваћу собу и узела торбу коју сам спаковала тог поподнева. Однела сам је натраг у кухињу. Узела кључеве камиона оданде где их је он оставио ка куки поред врата.

„А сада пази”, рекла сам. „Цими ће ти касније вратити камион.” Затворила сам врата за собом и кренула, али сам могла и даље да га чујем како плаче. Застала сам поред шупе и спустила дуванкесу и ма-

ло кукуруза и семења за пацове, рекавши хвала. Нисам их видела, али сам знала да су ту негде.

Идући ка камиону осећала сам се као да се пробијам кроз блато које ми допире до кукова. Одвезла сам се путем натраг у резерват и при том сам се осећала као да за све време за собом вучем своје срце, привезано за задњи браник као неку стару конзерву.

ЛОРЕН Б. ДЕЈВИС је ауторка националног бестселера *The Stubborn Season* као и збирке приповедака *Рајн Медицине*. Најновији роман под насловом *The Radiant City* 2005. године објавила је издавачка кућа Harper Collins.

Рођена је у Монреалу, у Канади. Десет година је живела у Паризу а сада живи са својим супругом Роном у Принстону, у Њу Џерсију, САД.

Превео с енглеског и белешку саставио ЂОРЂЕ КРИВОКАПИЋ